

לפרשת מקץ, שבת חנוכה – תשע"ג

"חלומות שוא ידברו?"

יענית גולדפרב

פרשת השבוע וההפטרה עוסקות שתיהן בחלומות (מראות הלילה של זכריה , הן סוג נבואה "הקרוב אל החלום" עפ"י דעת מקרא) .

מה הם המקורות הנפשיים של החלום ? מיכה גודמן בספרו "סודותיו של מורה נבוכים" כותב : "קיים דמיון בין הרמב"ם לבין פרויד באשר למושג החלום. אצל שניהם חלום הינו כתב סתרים רצוף בדימויים , שיש לפענח באופן תבוני . אולם החלום הפרוידיאני מתרחש בתוך נפשו של האדם והמידע שהוא נושא הוא על אותה נפש עצמה (במושגיו של פרויד "דרך המלך אל הלא מודע") . חלום נבואי עפ"י הרמב"ם , לעומת זאת מתרחש אמנם בתוך רוחו של האדם אך הוא נושא מידע החורג מנפשו. הנבואה היא רגע שבו האדם פורץ את גבולות נפשו" . התוכן הגלוי הן של החלום והן של הנבואה מופיע בסמלים ונדרשת פרשנות ע"מ להבינו .

פרעה חלם שני חלומות בלילה אחד . בבוקר נפעמה רוחו והוא התקשה להבין את פשר חלומותיו . גם חרטומיו לא הצליחו בכך ופתרונותיהם היו אישיים ולא התיישבו על דעתו ("שבע בנות אתה מוליד , שבע בנות אתה קובר" . רש"י) . יוסף , כמתבונן אובייקטיבי ומתוך אמונתו כי "אלוקים יענה את שלום פרעה" מבין את פשר החלום , מציע פתרון לאומי ולא אישי וממריץ את פרעה לפעול ולנקוט באמצעים הדרושים ובכך להציל את מצרים וסביבותיה משנות רעב .

זכריה הנביא ניבא לאחר הצהרת כורש, ועודד את בני גולת בבל להמשיך ולעלות ארצה . במראות הלילה שלו (המפורשים ישירות ע"י "המלאך הדובר בי") נראה יהושע הכהן הגדול מולבש בגדי שרד המסמלים את חידוש עבודת המקדש ואליו נלווה מלך צאצא מבית דוד , המכונה במראה "עבדי צמח" . האות לכהונות הרמות היא האבן המסמלת את בית המקדש ועליה פיתוחים בצורת "שבעה עיניים" כמספר אותיות "עבדי – צמח" . בהמשך רואה זכריה מנורת זהב בעלת שבעה קנים – המזכירה את מנורת המקדש - ועמה הבטחה כי זרובבל הוא הוא "עבדי צמח" והוא ימשיך לבנות את בית המקדש למרות כל המכשולים אשר הוצבו בדרך . שבעת העיניים במראה הראשון ושבעת הקנים במראה השני – משקפים את עיני ה' והשגחתו . הישנות המראה (כהישנות חלום פרעה) באה לחזק את ההבטחה בדבר המשך בניית בית המקדש וחידוש העבודה . ואכן הבנייה נמשכה . בכ"ד בכסלו נסתים יסוד בית המקדש השני ולמחרתו בכ"ה בכסלו חגגו את חנוכת היסוד (חגי ב' י"ח) . באותו יום , בהפרש של כ 350 שנה , טיהרו וחנכו גם החשמונאים את בית המקדש .

יהי רצון שנזכה כולנו להגשים חלומות לאומיים ואישיים .